

Norges delegasjon
til den europeiske union

ØKONOMINYTT

NR. 10, DESEMBER 2018

*Nyhetsbrev fra finansrådene ved
Norges delegasjon til EU*

Sammendrag

I denne utgaven av Økonominytt kan du oppdatere deg på en rekke saker som i disse dager preger økonomi- og finansfeltet i EU.

- Status for pågående regelverkssaker på finansområdet. Det er fortsatt i overkant av 30 forslag til behandling i Rådet og Parlamentet. I løpet av desember har det vært fremdrift, bl.a. ved politisk enighet om styrking av bankenes motstandskraft (bankpakken) og om forslagene for å håndtere misligholdte lån.
- Høstens arbeid i eurogruppen hvor det bl.a. er oppnådd enighet om deler av reformen for den europeiske stabilitetsmekanismen som har vært ansett nødvendig for å styrke ØMU, og hvor håndtering av de nasjonale budsjettutkast i eurolandene har vært sentral.
- Arbeid med skattesaker i ECOFIN, bl.a. merverdiavgift og skatt i den digitale økonomien.
- Status for MFF 2021-2027 og EUs budsjett for 2019.

MØTER

FINANSMARKEDENE

SKATT

EUROPEISK ØKONOMI

EUROGRUPPEN

BUDSJETT

e 2 0
u 1 8
- a t

Foto: European Union

Møter under det østerrikske formannskap høsten 2018

Eurogruppen og ECOFIN:

5. og 6. november

I forkant av ECOFIN-møtet 6. november var det felles EFTA/ECOFIN hvor EØS/EFTA-landenes finansministre deltok. Temaet for årets fellesmøte var fintech. Finansdepartementets pressemelding kan leses [her](#). EFTA sekretariatets pressemelding kan leses [her](#).

Dokumenter fra det ordinære ECOFIN-møtet 6. november finnes på Rådets [møteside](#). Resultatene fra møtet kan leses [her](#).

Pressemeldinger og bakgrunnsdokumenter for eurogruppemøtet 5. november er tilgjengelig hos [det østerrikske formannskapet](#).

16. og 19. november

Pressemeldinger og relevante dokumenter fra ECOFIN ligger på Rådets [møteside](#).

4. desember

Pressemeldinger og relevante dokumenter ligger på Rådets [møteside](#).

Resultatene fra møtet kan leses [her](#).

Eurotoppmøte

13. og 14. desember

Konklusjonene fra Eurotoppmøtet ligger [her](#) og rapporten fra Eurogruppen [her](#).

Planlagte møter under det rumenske formannskapet våren 2019

Eurogruppen og ECOFIN

21. og 22. januar
11. og 12. februar
11. og 12. mars
5. og 6. april
18. og 19. mai
11. og 12. juni

Det europeiske råd

20. og 21. juni

Sibiu Summit

9. mai

1. januar overtar Romania formannskapet i EU. Foto: Romania2019.eu

Finansmarkedene

Status for åpne regelverkssaker per 20. desember 2018

Det er fortsatt over 30 åpne regelverkssaker hvor Kommisjonen har fremmet forslag til nytt regelverk, som ikke er ferdigbehandlet i Rådet og Parlamentet.

Til ECOFIN 6. november ble det offentliggjort en oppdatert status over fremdriften på regelverkssaker på finansmarkedsområdet. Det gjenstår fortsatt mye arbeid for å komme i mål med de ulike forslagene, og det er per nå uvisst om tidsplanen er for ambisiøs til å rekke

nødvendige forhandlinger og vedtak i Rådet og Parlamentet før Parlamentet går fra hverandre i slutten av april 2019. En oversikt fra 31. oktober over alle regelverkspakkene til behandling finnes [her](#).

I løpet av desember er det gjort betydelig arbeid i Rådet og Parlamentet for å klargjøre for triloger på flere av sakene. Det er også oppnådd politisk enighet mellom Rådet og Parlamentet om bankpakken og pakken om misligholdte lån. Rådet har i tillegg presentert en ny handlingsplan for arbeidet med å forebygge hvitvasking og terrorfinansiering. Handlingsplanen er på kort sikt ikke-legislativ, men utredningen den legger opp til kan på lengre sikt lede til nye legislative tiltak på hvitvaskingsområdet. Timeplanen for å gjennomføre tiltakene er 2019.

Status for pågående regelverkssaker kan etter møtene i desember 2018 oppsummeres som følger:

Bankpakken

Rådet sluttet seg i ECOFIN-møtet 4. desember til resultatene fra de uformelle trilogforhandlingene med Parlamentet om tiltak for å redusere risikoen i bankene. Dette er den såkalte «bankpakken» som var lansert som et deltiltak i arbeidet med bankunionen og ØMU. Bankpakken omfatter endringer i CRD IV/CRR (direktiv 2013/36/EU og forordning 575/2013 - kapitalkravsregelverket) og BRRD og SRMR (direktiv 2014/59/EU og forordning 806/2014 - krisehåndteringsregelverket). Med unntak for SRMR som bare gjelder euroområdet, er regelverket i bankpakken del av EUs såkalte «single rulebook» for bankene, dvs. at virkeområdet er hele det indre marked og endringene er antatt EØS-relevant.

De sentrale målene som nås gjennom enigheten om bankpakken er

- et styrket rammeverk for krisehåndtering av banker, bl.a. med sikte på mengde og kvalitet på kapitalen i bankene for å gi handlingsrom for en ordnet og effektiv «bail-in» (MREL i BRRD)
- krisehåndteringsmyndigheten får kompetanse til å suspenderes betalinger fra en bank under krisehåndtering (moratorium i BRRD)
- kapitalkravene for banker styrkes ved flere minstekrav i kravene og mer risikosensitive regler for handel i verdipapirer, herunder for derivater (CRR/CRD IV-regelverket).

I tillegg skal bankpakken bidra til å forbedre bankenes utlånskapasitet og styrke bankens rolle i kapitalmarkedet. Dette gjøres ved å

- redusere i den administrative byrden for mindre og ikke-komplekse banker, særlig i form av enklere rapporteringskrav
- styrke bankenes evne til å låne ut til SMBer og infrastrukturprosjekter
- redusere kostnaden ved å utstede visse typer instrumenter, som obligasjoner med fortrinnsrett (OMF/covered bonds).

Kompromisset om bankpakken legger også til rette for enklere samarbeid og informasjonsdeling mellom krisehåndteringsmyndighetene for grensekryssende institusjoner, men skal ikke endre balansen som ble funnet i Rådet i kompetansefordelingen mellom hjem-

og vertstatsmyndighet som skal forenkle grensekryssende kapital- og likviditetsflyt i institusjoner som er etablert grensekryssende, uten at det gir uønskede effekter for beskyttelsen av innskyttere, kreditorer og finansiell stabilitet i alle medlemsland.

Kompromisset omfatter videre enkelte endringer som skal styrke samarbeidet mellom myndighetene i spørsmål som gjelder anti-hvitvaskingsarbeid. Derimot omfatter kompromisset ikke spørsmål om skyggebank-markedet og enkelte spørsmål om godtgjørelse og styring av finansforetakene.

I konklusjonen fra ECOFIN 4. desember ble det lagt til grunn at arbeid skal fortsette på teknisk og politisk nivå for å ferdigstille bankpakken før utløpet av 2018.

En mer detaljert beskrivelse av kompromisset og COREPERs gjennomgang av resultatet av trilogien, kan leses [her](#).

Enighet om bankpakken - betydning for det videre arbeidet i bankunionen

Mens bankpakken omfatter regelverk som vil gjelde for alle medlemsstatene og som er antatt EØS-relevant («single rulebook»), sikter bankunionen til rammeverket som gjelder for eurolandene. For eurolandene har den europeiske sentralbanken en sentral rolle i krisehåndtering og det er etablert felles forsvarsmekanismer som skal forebygge kriser gjennom bl.a. den europeiske stabilitetsmekanismen (ESM) Et overordnet mål for høstens arbeid i eurogruppen har vært å komme i mål med ferdigstilling av bankunionen slik Rådets veikart fra juni 2016 planla for. Styrking av bankenes motstandskraft er en viktig brikke i ferdigstillingen av bankunionen. I pressemeldingen fra møtet 4. desember fremhevet det østerrikske formannskapet at enighet om bankpakken gir handlingsrom for eurolandene til å komme videre med reformen av euro-området, bl.a. fordi viljen til risikodeling i bankunionen etter planen styrkes. Det ble også gjort fremskritt i reformarbeidet for å styrke ØMU på eurotoppmøtet 14. desember, se nærmere omtale nedenfor under toppmøtet.

For forslaget om en ny felleseuropeisk innskuddsgarantiordning for eurolandene (EDIS), har det som forventet vært lite fremdrift. Det er betydelig motstand mot forslaget i mange medlemsland. Rådet drøftet i ECOFIN 4. desember en rapport som oppsummerer de tekniske drøftingene så langt. Rapporten kan leses [her](#). I eurotoppmøtet 14. desember ble det besluttet å etablere en høynivå-gruppe som skal rapportere tilbake i juni 2019. Det skal også etter planen arbeides i første halvår 2019 med tiltak for å effektivisere systemet for likviditetstilførsel ved krisehåndtering. Eurotoppmøtet vil få en rapport om dette arbeidet i juni 2019.

Pakken med forslag til nytt regelverk om misligholdte lån, «non-performing loans» -pakken

Rådet vedtok en handlingsplan for «non performing loans» i banksektoren i juli 2017. Kommisjonen rapporterte i møtet på fremdriften i dette arbeidet. Det er fremmet to konkrete regelverksforslag for å håndtere misligholdte lån. Tall fra Kommisjonen viser nå nedgang i antallet misligholdte lån i Europa. Nedgangen er imidlertid et snittmål for Europa, og fordelingen mellom de ulike landene er ujevn. På snitt i Europa har antallet misligholdte lån falt fra 5,4 pst i 2016 til 3,4 pst i juni 2016 målt i totalt antall banklån, men variasjonen i det enkelte medlemsland er stor. Noen medlemsland er nede i en andel på 0,6 pst, mens andre

medlemsland fortsatt har en andel av misligholdte lån på om lag 45 pst. Kommisjonens tredje rapport om «non-performing loans» kan leses [her](#).

Både Rådet og Parlamentet har jobbet med å komme frem til forhandlingsmandat for denne pakken gjennom høsten. Den er ansett som en viktig del av arbeidet med å styrke bankenes motstandskraft, men det har vært ulike syn på virkemidlene. I ECOFIN 6. november ble det oppnådd enighet om et forhandlingsmandat for forslaget som gjelder en «prudential backstop», mens forslaget om sikkerheter (recovery of collateral) fortsatt et til behandling i den relevante Rådsarbeidsgruppen. Det er forventet at det nå er politisk vilje i både Rådet og Parlamentet til å komme videre med denne pakken.

Regelverksforslag som gjelder derivater og clearing (EMIR) – relevant for Brexit

For regelverksforslagene knyttet til EMIR er forslaget om forsterkede krav til soliditet og krisehåndtering av sentrale motparter (CCPRR) fortsatt til behandling i den relevante Rådsarbeidsgruppen. Kilder forteller at det er begrenset fremdrift på denne saken.

Når det gjelder EMIR Refit om forenklinger i EMIR, pågår det triloger og det er optimisme om evnen til å komme til enighet.

Forslaget som benevnes EMIR CCP Supervision (også omtalt som EMIR 2.0) har vært prioritert fordi det også omfatter endringer om tilsynet med sentrale motparter i tredjeland. Forslaget er dermed Brexit relevant. Rådet kom frem til en posisjon på dette forslaget 3. desember. Parlamentet har allerede en posisjon. Det er derfor nå klart for at trilogforhandlinger kan starte. Rådets posisjon kan leses [her](#).

Som del av forberedelsene for tilfellet av en no-deal Brexit, har Kommisjonen lansert tiltak for å hindre avbrudd i clearing av derivater som gjøres i London. 19. desember offentliggjorde Kommisjonen en ny meddelelse med konkrete regelverksforslag for tiltak for å hindre kritiske virkninger av en no-deal Brexit. Meddelelsen kan leses [her](#). For clearing er det fremmet tiltak for å hindre avbrudd i form av ekvivalensbeslutning for UK og en overgangsordning for legge til rette for at kontrakter for ikke-clearing pliktige derivater kan flyttes til europeiske institusjoner uten at det utløser vesentlige ekstra kostnader for foretakene.

Et forslag om å gi ECB kompetanse over clearing-systemer for finansielle instrumenter er fortsatt til behandling i Rådsarbeidsgruppen.

Finansminister Siv Jensen deltok under ECOFIN-møtet 6. november i Brussel. Her med Ueli Maurer, leder av det sveitsiske finansdepartementet. Foto: European Union

Hvitvasking

Rådet vedtok 4. desember en ny handlingsplan for å styrke tilsynet med hvitvaskings- og antiterrorfinansieringsarbeidet. Det er på kort sikt ikke lagt opp til nye regelverksforslag. Pressemeldingen finnes [her](#).

Målsettingen med handlingsplanen er å

- identifisere årsakene til de siste måneders store hvitvaskingsaker i enkeltinstitusjoner. Denne analysen skal legge grunnlaget for å kunne foreslå ytterligere tiltak på lengre sikt.
- utarbeide oversikt over risikofaktorer for hvitvasking og antiterrorfinansiering
- styrke samarbeid og konvergens mellom tilsynsmyndighetene i tilsynet med hvitvaskingsarbeid
- sikre effektivt samarbeid mellom tilsynsmyndigheter for finansiell stabilitet og hvitvasking
- klargjøre kriterier for tilbakekall av bankkonsesjoner i tilfeller av grove overtredelse av hvitvaskingsregelverket
- dele «best practices» mellom tilsynsmyndighetene
- styrke de europeiske tilsynsmyndighetenes evne til å anvende eksisterende virkemidler.

Timeplanen for å gjennomføre tiltakene varierer mellom midten og slutten av 2019. Den fulle teksten og detaljene i tiltakene og timeplanen for handlingsplanen kan leses [her](#). Rådets samleside og oversikt over tiltakene som er vedtatt i arbeidet mot hvitvasking og terrorfinansiering finnes [her](#).

Status øvrige åpne forslag

Rådet har oppnådd politisk enighet med Parlamentet om følgende saker

- flyttingen av EBA fra London til Paris.
- Grensekryssende betalinger i euro mellom euro-land og ikke-euroland, bl.a. for å sikre at gebyrer for grensekryssende transaksjoner i euro ikke er dyrere enn transaksjoner i hjemstatens valuta. Les mer om enigheten som ble offentliggjort 19. desember [her](#).

For forslaget til nytt paneuropeisk pensjonsprodukt (PEPP) pågår det trilogforhandlinger, og nyhetene som kommer fra triloggen tyder på at det er fremdrift.

Rådet fremforhandlet forhandlingsmandat på følgende saker, uten at trilogforhandling er startet:

- grensekryssende distribusjon av kollektive investeringsfond (CBDF)
- Innenfor pakken for bærekraftig finansiering kom Rådet 19. desember til posisjon på forslaget om karbon benchmark og plikt til offentliggjøring av informasjon. Forhandlingsmandatet kan leses [her](#) og [her](#).
- Styrket mandat for EBA til å føre tilsyn på hvitvaskingsområdet. Denne saken er en del av det omfattende regelforslaget fra Kommisjonen som gjelder revisjon av de europeiske tilsynsmyndighetene (ESFS-review). Dersom Parlamentet vedtar en tilsvarende posisjon kan det være mulig å starte trilogforhandling, men det har frem til nå vært uklart om det vil være enighet om å splitte opp forslaget. ECON skulle opprinnelig ha stemt over sin egen rapport på ESFS-review 10. desember, men utsatte på ubestemt tid. Les mer om Rådets konklusjon fra 19. desember [her](#).

19. desember sluttet COREPER seg til et forhandlingsmandat for Rådet for den delen av forslaget om revisjon av det europeiske finanstilsynssystemet (ESFS-review) som gjelder hvitvasking. Hvitvaskingsforslaget ble presentert av Kommisjonen 12. september 2018 som et tilleggsforslag integrert inn i det øvrige ESFS-forslaget. Det har vært antatt at det ville være enklere å komme til politisk enighet om den delen av forslaget som gjelder hvitvasking enn resten av forslaget, men det har vært uvisst om hvorvidt eller hvordan man i så fall ville foreslå å dele forslaget opp. Parlamentet utsatte sin planlagte votering over forslaget 10. desember på ubestemt tid. Det er antatt at det vil bli satt en ny tid til å votere tidlig i 2019. Parlamentet vil da kunne vurdere om de ønsker å inngå i en forhandling på deler av forslag slik Rådet nå har foreslått.

For de øvrige regelverksforslagene som er fremmet av Kommisjonen, pågår det drøfting i Rådsarbeidsgruppene og i Parlamentet med sikte på å utforme forhandlingsmandater til trilogforhandlinger. Det gjelder for den øvrige delen av revisjonsforslaget for de europeiske finanstilsynssystemet (ESFS-review) og tilhørende forslag til endringer i MiFID, Solvens II og ESRB forordningen, for forslagene som hører under «investment firms review» hvor målet er å utforme egne soliditets- og krisehåndteringsregler for verdipapirforetak, for forslaget om et felles regelverk for obligasjoner med fortrinnsrett (covered bonds directive og regulation), for

forslaget om et nytt regelverk om folkefinansiering (crowd funding – del av handlingsplanen for Fintech), for forslaget om et regelverk for verdipapir med statsobligasjoner som underliggende (SBBS), for forslaget om endringer som bl.a. skal lette regulatoriske kostnader for SMBer (SME growth markets), for motorvogndirektivet, for pakken forslaget om en ny bærekraftstaksonomi for verdipapirer under handlingsplanen for bærekraftig finansiering.

Skatt

ECOFIN 6. november

Skatt og digital økonomi

Under ECOFIN-møtet hadde finansministrene en orienterende debatt om skatt og digital økonomi. Diskusjonene dreide seg om Europakommisjonens direktivforslag fra mars om en kortsiktig løsning i form av en midlertidig avgift på tre prosent av brutto omsetning av visse digitale tjenester (Digital Services Tax). Dette temaet var også oppe til diskusjon på det uformelle ECOFIN-møtet i september i år. Se omtale i [Økonominytt nr. 9/2018](#).

Det pågår også internasjonale diskusjoner i OECD/G20 om skatteutfordringer knyttet til digitaliseringen av økonomien, med sikte på å komme fram til enighet om en global løsning som kan presenteres i 2020. En foreløpig rapport fra en arbeidsgruppe i OECD ble lagt fram i mars i år.

I diskusjonene under ECOFIN-møtet om en *midlertidig løsning på EU-nivå* ble det fokusert på to hovedspørsmål. For det første spørsmålet om en nærmere avgrensning av hvilke digitale tjenester som skal være skattepliktige. Etter Kommisjonens forslag omfattes inntekter fra målrettet reklameplass på internett, inntekter fra visse flersidede digitale plattformer og inntekter fra salg av brukergenerert data. For det andre spørsmålet om en utløpsklausul (sunset clause). I forkant av ECOFIN-møtet hadde det østerrikske formannskapet laget et notat om status i det tekniske arbeidet og samtidig en nærmere beskrivelse av hovedspørsmålene som finansministrene var invitert til å diskutere.

Under møtet i ECOFIN fikk hvert enkelt medlemsland muligheten til å komme med sine kommentarer. Mange medlemsland kunne slutte seg til Kommisjonens forslag om hvilke digitale tjenester som skal omfattes av skatteplikten, men det var også enkelte land som hadde innsigelser. Hva gjelder spørsmålet om en utløpsklausul var det bred enighet om at det foreslåtte direktivet om en midlertidig løsning på EU-nivå bør utløpe, når det foreligger en langsiktig løsning på OECD-nivå. Den franske finansministeren foreslo en «reverse sunset clause» som innebærer at direktivforslaget blir vedtatt, men med et senere iverksettelsestidspunkt. I dette ligger at direktivet om en Digital Services Tax vil tre i kraft automatisk på det senere tidspunktet, med mindre det i mellomtiden er oppnådd en global løsning. Finansministrene fra Danmark, Irland og Sverige var skeptiske til innføring av en Digital Services Tax.

Hartwig Löger, den østerrikske finansministeren og ECOFIN-formannen, konkluderte med at det er behov for mer arbeid på det tekniske plan.

ECOFIN-formann_Hartwig Löger og den slovenske finansministeren Mateja Vranicar Erman, under et Eurogruppen-møte tidligere i år. Foto: European Union

Redusert merverdiavgiftssats på elektroniske publikasjoner

ECOFIN vedtok uten diskusjon endringer i merverdiavgiftsdirektivet (Rådsdirektiv 2006/112/EF) som tillater medlemslandene i deres merverdiavgiftslovgivning å anvende redusert avgiftssats, super-reduisert avgiftssats og nullsats for elektroniske bøker, aviser og tidsskrifter. Alle medlemslandene vil nå ha muligheten til å anvende redusert sats (minimum 5 pst.) på elektroniske publikasjoner. Super-reduisert sats (under 5 pst.) og nullsats vil kun være tillatt for medlemsland som allerede benytter dette for trykte publikasjoner.

Kommisjonen la 1. desember 2016 fram forslag om endringer i merverdiavgiftssatsene for elektroniske publikasjoner. Saken er behandlet med hjemmel i TFEU artikkel 113. Det vil si at det må foreligge enstemmighet i Rådet og hvor Europaparlamentet har uttalelsesrett. Det ble oppnådd politisk enighet på ECOFIN-møtet 2. oktober 2018. Europaparlamentet avga 1. juni 2017 sin uttalelse.

De nye reglene vil gjelde midlertidig inntil det endelige merverdiavgiftssystemet er innført. Kommisjonen har fremsatt forslag som vil gi medlemslandene større fleksibilitet enn nå til å fastsette deres merverdiavgiftssatser.

Se for øvrig omtale i [Økonominytt nr. 9/2018](#).

Omvendt merverdiavgiftsplikt ved levering av visse varer og tjenester

ECOFIN vedtok uten diskusjon endringer i merverdiavgiftsdirektivet (Rådsdirektiv 2006/112/EF) om en forlengelse inntil 30. juni 2022

- av mulighetene til å benytte omvendt merverdiavgiftsplikt for salg av visse varer og tjenester som er særlig utsatt for merverdiavgiftssvindel, og
- av mulighetene til å benytte hurtigreaksjonsmekanismen som innebærer at medlemslandene raskt kan innføre omvendt merverdiavgiftsplikt dersom man utsettes for massivt forsøk på merverdiavgiftssvindel.

Kommisjonens forslag ble lagt fram 25. mai 2018. Saken er behandlet med hjemmel i TFEU artikkel 113. Det vil si at det må foreligge enstemmighet i Rådet og hvor Europaparlamentet har uttalelsesrett. Det ble oppnådd enighet (generell innstilling) på ECOFIN-møtet 2. oktober 2018. Europaparlamentet avga sin uttalelse 3. oktober 2018.

Se for øvrig omtale i [Økonominytt nr. 9/2018](#).

Oppdatering av EUs liste over ikke-samarbeidende skattejurisdiksjoner

ECOFIN vedtok uten diskusjon en oppdatering av listen over ikke-samarbeidende skattejurisdiksjoner. For mer informasjon, se [her](#).

ECOFIN 4. desember

Skatt og digital økonomi

Under ECOFIN-møtet hadde finansministrene en politisk debatt om skatt og digital økonomi. Debatten dreide seg om Europakommisjonens direktivforslag fra mars i år om en kortsiktig løsning i form av en midlertidig avgift på tre prosent av brutto omsetning av visse digitale tjenester (Digital Services Tax - DST). En styrking av beskatningen av digitale aktiviteter var også oppe til diskusjon på det uformelle ECOFIN-møtet i september og på ECOFIN-møtet i november.

Det pågår også, som nevnt ovenfor, internasjonale diskusjoner i OECD/G20 om skatteutfordringer knyttet til digitaliseringen av økonomien, med sikte på å komme fram til enighet om en global løsning som kan presenteres i 2020.

I ECOFIN-møtet i november ble det fokusert på to hovedspørsmål i forbindelse med DST-forslaget. For det første spørsmålet om en nærmere avgrensning av hvilke digitale tjenester som skal være skattepliktige. Etter Kommisjonens forslag omfattes inntekter fra målrettet reklameplass på internett, inntekter fra visse flersidede digitale plattformer og inntekter fra salg av brukergenerert data. For det andre spørsmålet om en utløpsklausul (sunset clause). Under november-møtet fikk hvert medlemsland muligheten til å komme med sine kommentarer. På bakgrunn av kommentarene måtte Hartwig Löger, den østerrikske finansministeren og ECOFIN-formannen, konkludere med at det var behov for mer arbeid på det tekniske plan.

Fram mot desember-møtet i ECOFIN ble det holdt flere møter på teknisk nivå og formannskapet la fram en kompromisstekst med sikte på å oppnå en generell innstilling. Det

var ikke mulig å oppnå enighet om kompromissforslaget på ECOFIN-møtet i desember. Under møtet fikk medlemslandene mulighet til å kommentere en felleserklæring fra Frankrike og Tyskland. I erklæringen er det uttalt:

“We reaffirm our determination to establish a fair and effective taxation of large digital companies that will contribute to the modernization of our tax systems.

We expect the OECD will reach an agreement by 2020 on proposals aimed at tackling the challenges raised by the digitalization of the economy and tax avoidance. We will discuss proposals on taxing the digital economy and minimum taxation also in the G7 and G20. We are committed to immediately implement an OECD outcome into binding European law.

We invite the EU Commission and the Council:

- *first to amend and focus its draft directive for a digital services tax on a tax base referring to advertisement, on the basis of a 3 % tax on turnover,*
- *and second to submit proposals in due course on taxing the digital economy and minimum taxation in line with the work of the OECD.*

We urge the Council to adopt the legally binding directive on DST without delay and in any case before March 2019 at the latest. It will enter into force on 1st January 2021, if no international solution has been agreed upon. The directive would not prevent Member States from introducing in their domestic legislation a digital tax on a broader base.

In case such an international solution has been agreed and subsequently translated in EU law before 1st January 2021, the implementation of this directive will be withdrawn [by a majority vote]. It will expire by 2025.”

Formannskapet anbefalte at Rådets arbeidsgruppe arbeider videre på grunnlag av det foreliggende kompromissforslaget og det nye innspillet fra Frankrike og Tyskland.

Kommentar

Blant medlemslandene er det bred enighet om at det foreligger utfordringer med beskatningen av den digitale økonomien, men det er ulike synspunkter om hvordan dette bør løses. Det er generell enighet om at langsiktige globale løsninger er å foretrekke. Det er også flere medlemsland som mener det er nødvendig å bli enige om en midlertidig løsning på EU-nivå blant annet for å demme opp for at medlemslandene ukoordinert innfører egne særskilte tiltak. Andre land mener at DST-forslaget ikke løser problemene med manglende beskatning av den digitale økonomien, og at en slik kortsiktig løsning blant annet vil ha negative økonomiske effekter og bryter med internasjonale prinsipper for selskapsbeskatning.

Det østerrikske formannskapet har ønsket å se konkrete resultater og har arbeidet med sikte på å oppnå politisk enighet om DST-forslaget på ECOFIN-møtet nå i desember. En slik enighet klarte man ikke å oppnå.

På møtet var kommentarene fra medlemslandene konsentrert rundt felleserklæringen og ikke selve kompromissforslaget fra formannskapet. Felleserklæringen snakker fortsatt om en avgift på tre prosent av brutto omsetning, men det nye er først og fremst at skattegrunnlaget skal være smalere ved at DST ikke lenger skal omfatte inntekter fra visse flersidede digitale plattformer og inntekter fra salg av brukergenerert data. Innspillet virker derfor å rette seg mot store digitale selskaper med en reklamebasert forretningsmodell. Ut fra kommentarene synes det som om medlemslandene vil fortsette diskusjonene om en DST, men at det er

behov for å analysere innspillet nærmere og se hvordan det blir innarbeidet i en ny kompromisstekst.

Den østerrikske finansminister Hartwig Löger uttalte at de videre diskusjonene om DST sannsynligvis vil finne sted våren 2019. Innspillet fra Frankrike og Tyskland vil bli behandlet som en del av DST-forslaget, og ikke bli behandlet som et helt nytt alternativt forslag.

Det gjenstår å se om innspillet om et smalere skattegrunnlag er tilstrekkelig til å gi bevegelse i de ulike posisjonene til medlemslandene. Det er også interessant å merke seg at det i innspillet legges opp til at det skal stå medlemslandene fritt til å implementere en DST med et bredere skattegrunnlag i deres nasjonale lovgivning.

Marja Rislakki fra den finske delegasjonen og den rumenske finansministeren Eugen-Orlando Teodorovici under ECOFIN-møtet 4. desember. Foto: European Union

«Quick fixes» på merverdiavgiftsområdet

ECOFIN vedtok uten diskusjon fire «quick fixes» (konsignasjonlager, transaksjoner i kjede, vilkår om mva-registreringsnummer og bevisregler) som skal gjøre nåværende merverdiavgiftssystem mer velfungerende i perioden fram til det endelige merverdiavgiftssystemet er på plass. De fire «quick fixene» skal sikre felles regler og redusere kostnadene ved etterlevelse og økt forutberegnelighet for de næringsdrivende. De fire forenklede reglene vil gjelde for alle merverdiavgiftspliktige og skal gjelde fra 1. januar 2020.

De fire «quick fixene» inngikk i en lovpakke som Kommisjonen la fram 4. oktober 2017. Saken er behandlet med hjemmel i TFEU artikkel 113. Det vil si at det må foreligge enstemmighet i

Rådet og hvor Europaparlamentet har uttalelsesrett. Det ble oppnådd politisk enighet på ECOFIN-møtet 2. oktober 2018. Europaparlamentet avga sine uttalelser 3. juli 2018 og 3. oktober 2018.

Det vises for øvrig til omtale i [Økonominytt nr. 9/2018](#).

Oppdatering av EUs liste over ikke-samarbeidende skattejurisdiksjoner

ECOFIN vedtok uten diskusjon en oppdatering av listen over ikke-samarbeidende skattejurisdiksjoner. For mer informasjon, se [her](#).

Rapport fra Code of Conduct-gruppen

ECOFIN godkjente [rapporten](#) fra arbeidsgruppen «Code of Conduct for business taxation» og vedtok også [rådskonklusjoner](#).

Rapport til møtet i Det europeiske råd (13. og 14. desember)

ECOFIN godkjente en [rapport](#) til Det europeiske råd. Rapporten gir blant annet en oversikt over status i arbeidet med de viktigste skattesakene under det østerrikske formannskapet og de resultater som er oppnådd i denne perioden.

På skatteområdet prioriterte det østerrikske formannskapet særlig arbeidet med en styrket beskatning av den digitaliserte økonomien og det pågående arbeidet med en modernisering av EUs merverdiavgiftssystem. Det er oppnådd enighet i flere merverdiavgiftssaker og i rapporten er det blant annet gjort rede for disse sakene i tillegg til arbeidet med det endelige merverdiavgiftssystemet, se avsnittene 30 til 108 i rapporten. Om arbeidet med skatt og digital økonomi se avsnittene 19 til 29 i rapporten. Som allerede nevnt, ble det ikke oppnådd enighet om DST-forslaget på ECOFIN-møtet nå i desember.

Rapporten inneholder også blant annet en omtale av arbeidet om et felles grunnlag i selskapsskatten (CCTB), se avsnittene 7 til 18 i rapporten.

Merverdiavgift – nye forslag fra Kommisjonen

Nye regler i tilknytning til den vedtatte e-handelspakken

Kommisjonen la 11. desember 2018 fram forslag til nye regler som skal legge til rette for en smidig overgang i forbindelse med implementeringen av den vedtatte e-handelspakken. Lenker til forslaget, pressemelding og andre dokumenter ligger på [Kommisjonens hjemmeside](#).

Rådet vedtok 5. desember 2017 e-handelspakken som en oppfølging av strategien for det digitale indre marked og handlingsplanen for merverdiavgift, se omtale i [Økonominytt nr. 13/2017](#). Et av elementene i denne pakken er at med virkning fra 1. januar 2021 skal markedsplasser, plattformer og lignende som legger til rette for handel gjennom et elektronisk brukergrensesnitt, pålegges ansvar for beregning og innkreving av merverdiavgift.

Se artikkel 14a som er innarbeidet i Rådskonklusjon 2006/112/EF (merverdiavgiftsdirektivet) ved Rådskonklusjon (EU) 2017/2455.

Forslaget, som nå er fremmet, skal blant annet gi klarhet i hvilke situasjoner plattformene anses for å ha fasilitert et salg mellom brukere.

Tiltak for å bekjempe merverdiavgiftssvindel ved e-handel

Kommisjonen la 12. desember 2018 fram forslag om endringer i rådskonklusjon 2006/112/EF (merverdiavgiftsdirektivet) og rådskonklusjon (EU) nr. 904/2010 om administrativt samarbeid og bekjempelse av svik på merverdiavgiftsområdet. Lenker til forslaget, konsekvensanalyse og andre dokumenter ligger på [Kommisjonens hjemmeside](#).

Formålet med forslaget er å bekjempe merverdiavgiftssvindel i forbindelse med e-handel ved å styrke samarbeidet mellom medlemslandenes skattemyndigheter og tilbydere av betalingstjenester. Etter forslaget skal tilbydere av betalingstjenester gjøre tilgjengelig relevante betalingsopplysninger for skattemyndighetene i medlemslandene. For nærmere detaljer se forslag til nye artikler 243a – 243d i merverdiavgiftsdirektivet.

Forslaget om endringer i rådskonklusjonen er en viktig del av den pakken som nå Kommisjonen har presentert. For det første inneholder forslaget bestemmelser om at medlemslandene på en harmonisert måte skal samle inn de betalingsopplysningene som tilbydere av betalingstjenester skal gjøre tilgjengelig. For det andre skal det i samsvar med forslaget innføres et nytt sentralt elektronisk system for lagring av betalingsopplysninger (CESOP), som skal utvikles av Kommisjonen. Kompetent myndighet i det enkelte medlemsland skal overføre betalingsopplysningene til CESOP. Utveksling av opplysninger mellom medlemslandenes skattemyndigheter skal utelukkende skje innen Eurofisc-nettverket. CESOP vil kun være tilgjengelig for Eurofiscs kontaktpersoner. Se for nærmere detaljer forslag til nye artikler 24a – 24d i forordningen.

Opprettelsen av CESOP vil ta minst tre år. I denne perioden skal Kommisjonen og medlemslandene arbeide med flere tekniske spørsmål, som er nærmere angitt i forslag til ny artikkel 24e i forordningen.

Europeisk økonomi

Klimafinansiering

ECOFIN vedtok 6. november rådskonklusjoner om klimafinansiering. Formålet er å bekrefte at EU vil bidra inn i arbeidet med internasjonal klimafinansiering og fastsette EUs prioritinger og forpliktelser på dette området før COP24 som avholdes i Katowice 3. – 14. desember 2018.

I konklusjonene bekrefter EU sin støtte til det kollektive målet om å mobilisere 100 mrd. USD årlig fra 2020 fram mot 2025 til klimainvesteringer i utviklingslandene. Finansieringen skal komme fra en rekke ulike kilder, både offentlige og private. Det fremheves at offentlig klimafinansiering ikke alene er tilstrekkelig til å sikre klimagassreduksjoner. Viktigheten av

klimafinansiering fra privat sektor og gode rammebetingelser for bærekraftige investeringer understrekes.

I konklusjonene pekes det også på at en pris på CO₂ (carbon pricing) er en nøkkelfaktor for å flytte investeringer mot grønne og bærekraftige investeringer og det uttales bl.a. støtte til initiativer for å etablere en pris på CO₂ og for å utfase skadelig subsidier.

6. november vedtok ECOFIN rådskonklusjoner om klimafinansiering. Foto: Pixabay

Statistikk

Rådet hadde i ECOFIN 6. november sin årlige gjennomgang av bruken av offisiell statistikk som grunnlag for den økonomiske styringen i EU, og arbeidet med kontinuerlig å forbedre statistikken innenfor det europeiske statistiske systemet (ESS). I 2016 signerte Eurostat og ECB en MOU om hvordan de skal jobbe sammen for å forbedre kvaliteten og sammenlignbarheten på statistikken som utarbeides.

I Rådskonklusjonen er det vektlagt at troverdig og sammenlignbar statistikk av høy kvalitet er nøkkelkomponenter for den økonomiske styringen i Europa, og særlig for EUs system for økonomisk tilsyn med medlemsstatene.

Europeisk økonomi – høstpakken – EU Kommisjonens prognoser for 2019

Kommisjonen presenterte 21. november de økonomiske prognosene for 2019. Samtidig ble vurderingene og anbefalingene for de enkelte eurolandenes budsjetter offentliggjort. Kommisjonens vurdering kan leses [her](#).

Anbefalingen er en del Kommisjonens høstpakke under det europeiske semester.

Les mer om høstpakken under det europeiske semester [her](#).

Utviklingen siden finanskrisen – noen hovedtrekk

Skrevet av Bjarne Stakkestad, Finansdepartementet

- Den økonomiske utviklingen har generelt vært svak siden finanskrisen startet i 2008, særlig i euroområdet, men har tatt seg opp de senere årene.
- Arbeidsledigheten er høyere i de fleste eurolandene, mens den er lavere enn før krisen i de fleste ikke-eurolandene.
- Budsjettbalansen er samlet om lag som i det siste året før finanskrisen, mens den offentlige gjelden er mer enn 20 pst. av BNP høyere enn i 2007.

Den økonomiske utviklingen

- Verdiskapingen i euroområdet nådde først ved årsskiftet 2014-2015 nivået fra før finanskrisen. Per 3. kvartal 2018 var brutto nasjonalprodukt (BNP) i euroområdet 8,6 pst. høyere enn i 1. kvartal 2008, mens EU samlet lå 9,3 pst. høyere. I figur 2 fremgår det at det i første rekke er euroområdet som drar ned EU-snittet ettersom «rest-EU» ligger om lag 15 pst. over førkrisenivået.
- Situasjonen varierer betydelig mellom land. BNP-utviklingen har vært klart svakest i Hellas, der BNP-nivået fortsatt ligger nær en firedel lavere enn for ti år siden. Den økonomiske veksten har tatt seg opp i de tidligere kriselandene, særlig i Irland¹, som ligger 63 pst. over førkrisenivået. I Spania og Kypros har den solide veksten de siste årene bragt BNP hhv. 4 og 5 pst. over 2008-nivået, mens Portugal nå har kommet like over.
- Blant de store landene har Tyskland vokst sterkest med 12½ pst., tett fulgt av Storbritannia med 11½ pst. Deretter kommer Frankrike med nær 9 pst. I Italia, som har

---

¹ En del multinasjonale selskaper omstrukturerte i 2015 sine operasjoner som førte til at en brutto verdiøkning (engangsvirkning) fra globale verdikjeder ble bokført i Irland. Dette førte til en markert økt bokført eksport, som bidro med 18 prosentpoeng til BNP-veksten. Irlands vekst i 2015 ble dermed blåst opp til 26,3 pst. Den underliggende økonomiske aktiviteten økte med 4-5 pst.

vært preget av meget svak vekstevne i lang tid, ligger verdiskapingen fortsatt 5 pst. under førkrisenivået.

- Flere av landene i Sentral- og Øst-Europa har hatt solid utvikling i perioden 2008-18. I Polen er BNP nå 42 pst. høyere enn i 1. kvartal 2008, fulgt av Slovakia med 28 pst. og Romania med 27 pst. Aller sterkest vekst i EU er registrert i Malta med 64 pst.
- Blant de nordiske EU-landene har Sverige hatt klart best utvikling med en økning i BNP på 18½ pst. fra førkrisenivået. Danmarks BNP ligger 7½ pst. og Finlands 1 pst. over dette nivået.
- Til sammenligning ligger BNP for fastlands-Norge 20 pst. over førkrisenivået.

Figur 1 sammenligner BNP-utviklingen for en del EU-land, USA og Fastlands-Norge.

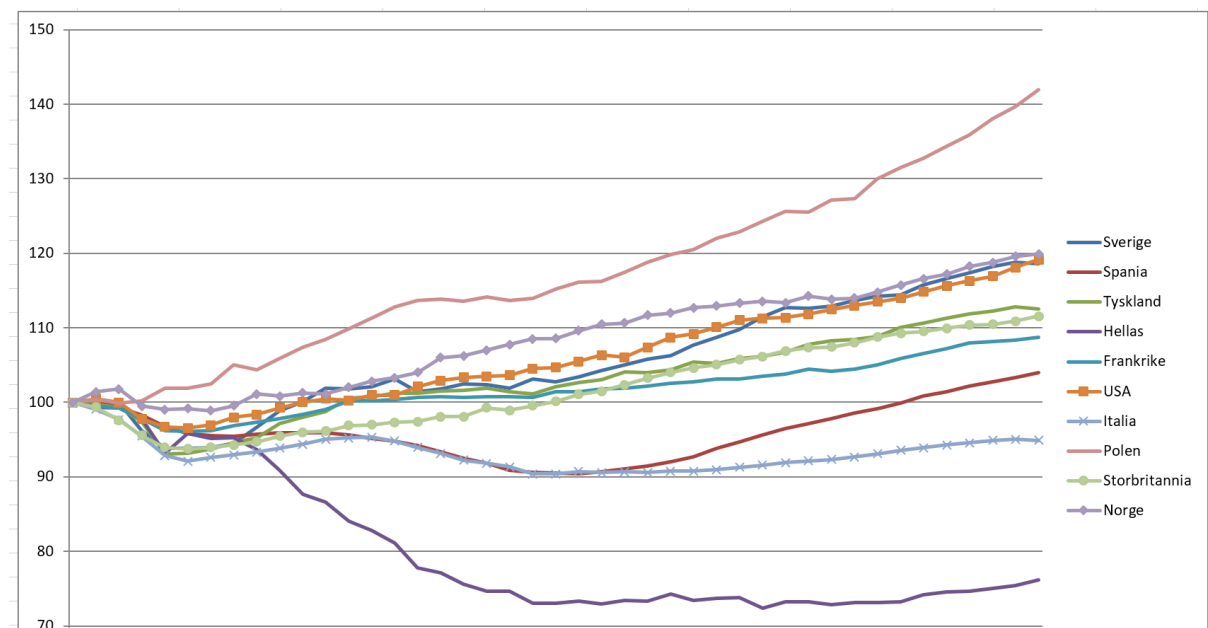
Figur 2 viser utviklingen i BNP for euroområdet, rest-EU, USA og Fastlands-Norge.

Tabell 1 sammenligner de ferskeste tallene for BNP og arbeidsledighet med nivåene like før finanskrisen.

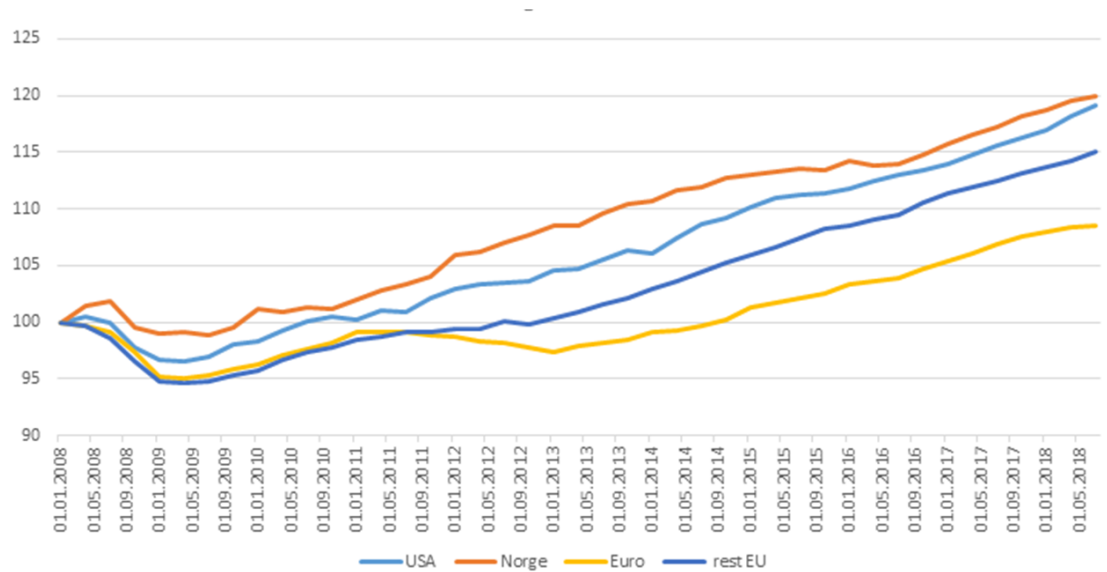
Arbeidsledigheten

Selv om det har vært solid nedgang de siste årene, er arbeidsledigheten i euroområdet fortsatt høyere enn ved inngangen til finanskrisen med 8,1 pst. i oktober i år mot 7,3 pst. på det laveste like før finanskrisens utbrudd. Et klart flertall av eurolandene har høyere ledighet i dag enn i 2007. For EU samlet er ledigheten nå 6,7 pst., som er det laveste nivået siden Eurostat startet offentliggjøring av månedstall i januar 2000. Dette betyr at ledigheten i «rest-EU» ligger nær 4 pst. Blant disse landene er det et klart flertall som har lavere arbeidsledighet enn før krisen. Toppnivået i 2013 var 12 pst. i euroområdet og i underkant av 11 pst. i EU28.

Utviklingen i arbeidsledigheten varierer betydelig mellom landene. I Tyskland er ledigheten redusert fra 8,7 til 3,3 pst. siden 2007. Utviklingen har også vært solid i Storbritannia og de fleste av landene som er blitt EU-medlemmer etter 2004. Aller lavest er ledigheten i Tsjekia. På den andre siden har utviklingen vært særlig negativ i kriselandene Hellas og Spania, men også i en del andre land ligger arbeidsledigheten klart høyere enn før finanskrisen.

Figur 1 Utviklingen i BNP i enkelte EU-land samt USA og Fastlands-Norge fra 1. kvartal 2008 til 3. kvartal 2018. Kilde: Macrobond/FIN-Agnes

Figur 2 BNP-utvikling i euroområdet, rest-EU, USA og Fastlands-Norge 1Q 2008-2Q 2018
Kilde: OECD/FIN-Agnes

Tabell 1: Utviklingen i BNP og arbeidsledighet i EU 1Q 2008 – 3Q 2018

	BNP EU-land Q3 2018	Arbeidsledighet (prosent av arbeidsstyrken)	
		1Q 2008 =100	2007
<i>EU28</i>	<i>109,3</i>	7,2	6,7
<i>Euroområdet</i>	<i>108,6</i>	7,5	8,1
Tyskland	112,6	8,7	3,3
Frankrike	108,8	8,0	8,9
Italia	94,9	6,1	10,6
Spania	104,0	8,2	14,8
Hellas	76,2	8,3	18,9 (aug.)
Portugal	100,6	8,9	6,7
Kypros	104,7	3,9	8,5
Irland	162,8	4,7	5,3
Belgia	110,2	7,5	6,2
Luxembourg	120,4 (Q2)	4,2	5,0
Nederland	109,6	3,6	3,7
Estland	115,8	4,6	5,8 (sep.)
Latvia	106,0	6,1	6,9
Litauen	114,1	4,3	6,3
Slovenia	108,3	4,9	5,2
Ungarn	116,0	7,4	3,7 (sep.)
Danmark	107,5	3,8	4,8
Finland	100,8	6,9	7,2
Storbritannia	111,5	5,3	4,0 (aug.)
Polen	142,0	9,6	3,8
Slovakia	128,2	11,2	6,6
Sverige	118,6	6,1	6,3
Østerrike	110,4	4,4	5,1
Tsjekkia	117,3	5,3	2,2
Bulgaria	119,4	6,9	5,4
Romania	127,2	6,4	4,0
Malta	164,3	6,5	3,7
Kroatia	98,9	9,6	8,1

Kilde: Macrobond, Eurostat

Offentlige finanser

Finanskrisen førte også til sterk økning i offentlig budsjettunderskudd i de fleste EU-landene. Flere land fikk statsgjeldskrise som følge av bortfall av skatteinntekter og økte utgifter til arbeidsledige, sosialstønad mv. samt utlegg for å redde banker.

De offentlige budsjettunderskuddene økte raskt fra gjennomsnittlig 1 pst. av BNP før krisen til over 6 pst. i 2009. I perioden 2011-16 ble underskuddet redusert til en firedel av toppnivået - til 1½ pst. av BNP. Som tabell 2 viser, har budsjettunderskuddet falt videre til 1 pst. av BNP i både euroområdet og EU28 i 2017.

I 2007 overskred kun Hellas, Portugal og Ungarn Stabilitets- og vekstpaktens krav om maksimalt underskudd på 3 pst. av BNP. I 2010 var antallet kommet opp i 23. I 2017 overskred kun Spania terskelverdien, mens Portugal tangerte denne. I 2007 hadde tolv land budsjettoverskudd. Det samme antallet hadde overskudd i 2017 med Tyskland, Hellas, Kypros, Luxembourg, Nederland, Litauen, Danmark, Sverige, Tsjekkia, Bulgaria, Malta og Kroatia, mens Slovenia hadde balanse i budsjettet.

Den offentlige gjelden i EU28 har økt fra under 60 pst. i 2007 til 81½ pst. i 2017. Andelen ligger 5 prosentpoeng høyere i euroområdet. Gjeldstoppen som andel av BNP ble nådd i 2014 med 92 pst. i euroområdet og 86½ pst. av BNP i EU28.

Den offentlige gjelden ligger nå høyere enn i 2007 i samtlige EU-land unntatt Malta. Antallet land med gjeld som overstiger Stabilitets- og vekstpaktens grense på 60 pst. av BNP er økt fra 9 til 15 medlemsland. Nederland, Danmark, Sverige, Luxembourg, Malta og åtte (av ti) land fra Sentral- og Øst-Europa som ble EU-medlemmer i 2004 og 2007, ligger under.

Tabell 2 sammenligner 2017-tall for offentlig budsjettunderskudd og offentlig gjeld med det siste førkriseåret, 2007.

Tabell 2: Offentlige finanser

	Brutto offentlig gjeld. Pst./BNP		Overskudd offentlige budsjetter. Pst./BNP	
	2007	2017	2007	2017
<i>EU28</i>	<i>58</i>	<i>81,6</i>	<i>-0,9</i>	<i>-1,0</i>
<i>Euroområdet</i>	<i>65,1</i>	<i>86,7</i>	<i>-0,9</i>	<i>-1,1</i>
Tyskland	63,4	64,1	+0,2	+1,3
Frankrike	64,2	97,0	-2,7	-2,6
Italia	99,7	131,8	-1,6	-2,3
Spania	35,5	98,3	+1,9	-3,1
Hellas	103,1	178,6	-6,5	+0,8
Portugal	66,0	125,7	-3,1	-3,0
Kypros	58,8	97,5	+3,5	+1,8
Irland	24,0	68,0	0,1	-0,3
Belgia	86,9	103,1	-0,1	-1,0
Luxembourg	7,2	23,0	+3,7	+1,5
Nederland	42,5	56,7	+0,2	+1,1
Estland	3,6	9,0	+2,4	-0,3
Latvia	9,0	40,1	-0,4	-0,5
Litauen	16,8	39,7	-1,0	+0,5
Slovenia	22,7	73,6	0,0	0,0
Ungarn	67,0	73,6	-5,1	-2,0
Danmark	27,1	36,4	+4,8	+1,0
Finland	34,0	61,4	+5,3	-0,6
Storbritannia	42,2	87,7	-2,7	-1,9
Polen	45,0	50,6	-1,9	-1,7
Slovakia	29,8	50,9	-1,8	-1,0
Sverige	38,1	40,6	+3,6	+1,3
Østerrike	64,8	78,4	-0,9	-0,7
Tsjekkia	27,8	34,6	-0,7	+1,6
Bulgaria	17,2	25,4	+1,2	+0,9
Romania	12,8	35,0	-2,9	-2,9
Malta	61,9	50,8	-2,4	+3,9
Kroatia	32,5	78,0	-2,4	+0,8

Kilde: Eurostat/OECD (2007-tall)

Eurogruppen

Eurotoppmøtet 14. desember 2018

Skrevet av Bjarne Stakkestad, Finansdepartementet

Eurotoppmøtet godkjente Eurogruppens rapport til Eurotoppmøtet. Konklusjonene fra Eurotoppmøtet ligger [her](#) og rapporten fra Eurogruppen [her](#).

Toppmøtet uttrykte at den omfattende pakken med tiltak baner vei for en betydelig styrking av ØMU (Den økonomiske og monetære unionen). Mer spesifikt var Eurotoppmøtet enig i følgende:

- Godkjenning av mandatet for ESM (euroområdet krisefinansieringsmekanisme) som et felles offentlig sikkerhetsnett for SRF (bankenes felles krisehåndteringsfond) og at man i 2020 skal vurdere om sikkerhetsnettet skal etableres før ved utgangen av 2023 med utgangspunkt i fremdriften i arbeidet med å redusere risiko i banksektoren.
- Godkjenning av Eurogruppens rammeavtale om reformer av ESM. Med utgangspunkt i denne ber Eurotoppmøtet om at Eurogruppen forbereder de nødvendige endringene i ESM-traktaten (inkludert bruk av ESM som sikkerhetsnett for SRF) innen juni 2019.
- Eurotoppmøtet ser frem til det endelige vedtaket av bankpakken (Kommissjonens forslag fra november 2016 om tiltak for styrke bankenes motstandskraft) og håndtering av misligholdte lån (Kommissjonens forslagspakke fra mars 2018 med tiltak for å redusere reduksjonen av det store omfanget av misligholdte lån og hindre at tilsvarende situasjoner skal oppstå i fremtiden). Videre ønsker Eurotoppmøtet en ambisiøs fremdrift i arbeidet med kapitalmarkedsunionen i løpet av første halvår 2019.
- Eurogruppen får mandat til å arbeide videre med utformingen, gjennomføringen og tidsplanen for et budsjettinstrument for konvergens og konkurransevne for euroområdet (og for ERMII-land på frivillig basis) i forbindelse med MFF2021-27 (EUs langtidsbudsjett). EUs stats- og regjeringssjefer vil bestemme størrelsen på et eurobudsjett i forbindelse med de generelle drøftingene av MFF. Eurobudsjettets funksjoner vil bli avtalt i juni 2019. Instrumentet vil bli vedtatt i tråd med vanlige prosedyrer med utgangspunkt i et forslag fra Kommissjonen, som endres dersom dette anses nødvendig.
- Eurotoppmøtet noterte seg Kommissjonens meddelelse om en sterkere internasjonal rolle for euro og oppfordret til å arbeide videre med dette for øye.

President i Eurogruppen Mario Centeno under Eurogruppen-møtet 3. desember. Foto: European Union

Eurogruppen 3. desember 2018

Skrevet av Bjarne Stakkestad, Finansdepartementet

Det ble også denne gangen holdt møter i vanlig EA19-format for eurolandene og utvidet EU27-format for samtlige EU-land unntatt Storbritannia. Lenken til møtesiden ligger [her](#).

Hovedpunkter:

- Gjennomgangen av eurolandenes budsjettplaner for 2019 viser at ti medlemsland ventes å oppfylle Stabilitets- og vekstpaktens mål om nær balanse eller overskudd, mens tre land i hovedsak oppfyller disse målene. Videre har fem land risiko for å overskride regelverket, mens Italia har en særlig alvorlig overtredelse.
- Eurogruppen gjennomgikk rapporten fra EU-institusjonenes forsterkede overvåking av Hellas. Finansministrene så positivt på at budsjettmålet er ventet å bli oppfylt også i 2019, men oppfordret samtidig til å styrke innsatsen i arbeidet med strukturreformer.
- Eurogruppen i EU27-format kom til enighet om punktene som er gjengitt i Eurotoppmøtets konklusjoner ovenfor.

Eurogruppen i vanlig format

Temaene for møtet var gjennomgang av eurolandenes budsjettplaner for 2019, programoppfølging for Hellas, Spania og Kypros, euroens internasjonale rolle, IMF's artikkel IV interimgjennomgang og Eurogruppens arbeidsprogram for første halvår 2019.

Eurolandenes budsjettplaner for 2019

Med utgangspunkt i egne høstprognoser anslår Kommisjonen at budsjettunderskuddet i euroområdet samlet vil utviklet seg fra 1 pst. av BNP i 2017 til 0,6 pst. i år for så å øke igjen til 0,8 pst. av BNP i 2019. Videre ventes 2018 og 2019 å bli de første årene siden innføringen av euro med underskudd i samtlige land under Stabilitets- og vekstpaktens grense på 3 pst. av BNP. Den samlede offentlige gjelden i euroområdet vil fortsette å avta – fra 89 pst. av BNP i 2017 via 87 pst. i år til 85 pst. av BNP i 2019.

Med utgangspunkt i Kommisjonens gjennomgang og diskusjonen i møtet vedtok Eurogruppen en uttalelse om medlemslandenes budsjettplaner for 2019.

Eurogruppen understreker at i dagens økonomiske situasjon er det et akutt behov for å gjenoppbygge finanspolitiske buffere, særlig i land som ikke har nådd det mellomlangsigte målet om nær balanse eller overskudd. Eurogruppen gjentar tidligere anbefaling om at den meget sakte nedbyggingen av den høye offentlige gjelden i flere land er bekymringsfull og må håndteres med fasthet. I denne sammenhengen er ekspansive budsjett eller kun mindre konsolidering av underskudd i enkelte medlemsland bekymringsfullt, særlig når de samme landene står overfor betydelig risiko knyttet til den mellomlangsigte budsjettutviklingen.

Budsjettsituasjonen er svært ulik i de ulike eurolandene.

Italias opprinnelige budsjettplan med markert økning i underskuddet i 2019 kombinert med landets høye offentlige gjeld vurderes som særlig bekymringsfull. Eurogruppen støtter Kommisjonens vurdering om at landets budsjettplan er «en særlig alvorlig ikke-oppfyllelse av Stabilitets- og vekstpakten». Eurogruppen anbefaler på denne bakgrunn at Italia gjennomfører de nødvendige tiltakene i tråd med Stabilitets- og vekstpakten. Finansministrene støttet også Kommisjonen i dens pågående dialog med italienske myndigheter.

De resterende 18 eurolandene er inndelt i tre grupper etter Kommisjonens vurdering av budsjettplanenes måloppfyllelse. Samtlige land ventes å være i Stabilitets- og vekstpaktens forebyggende del (som gjelder for land med underskudd lavere enn 3 pst. av BNP) i 2019.

Fem land – Belgia, Frankrike, Portugal, Slovenia og Spania – får stempelen «risiko for ikke å overholde» Stabilitets- og vekstpakten i 2019. Budsjettplanene fra disse landene kan resultere i et betydelig avvik fra kravet om en årlig konsolidering på minst 0,6 pst. av BNP mot det mellomlangsigte budsjettmålet. I tillegg ventes Belgia, Frankrike, Portugal og Spania heller ikke å oppfylle kravet om tilstrekkelig gjeldsreduksjon (gjennomsnittlig årlig reduksjon på 1/20 av forskjellen mellom faktisk gjeld og kravet om maksimalt 60 pst. av BNP over tre år).

Eurogruppen «inviterte» disse landene til på et tidlig tidspunkt å vurdere de nødvendige tiltakene for å sikre at 2018-budsjettet er i tråd med Stabilitets- og vekstpakten. Eurogruppen vil som vanlig følge opp utviklingen i disse landene.

Tre land – Estland, Latvia og Slovakia – «*oppfyller i hovedsak*» kravene i Stabilitets- og vekstpakten. For disse landene kan gjeldende budsjettplaner medføre et visst avvik fra det mellomlangsigte underskuddmålet (maksimalt strukturelt underskudd på 0,5-1,0 pst. av BNP) eller den mellomlangsigte konsolideringsbanen (årlig strukturell bedring av budsjettet med 0,6 pst. av BNP).

Eurogruppen «inviterte» disse landene til å sikre samsvar med Stabilitets og vekstpakten i de nasjonale budsjettprosessene og ønsket velkommen forpliktelsene til å gjennomføre tiltak dersom det skulle vise seg nødvendig.

Ti medlemsland - Tyskland, Nederland, Finland, Malta, Hellas, Kypros, Østerrike, Irland, Litauen og Luxembourg – ventes å *oppfylle* Stabilitets- og vekstpaktens krav i 2019.

Eurogruppen ønsket velkommen at disse når de mellomlangsigte målene. Videre så man positivt på at noen av landene som har overoppfylt det mellomlangsigte målet, planlegger å utnytte den positive budsjettsituasjonen til å øke investeringene og økonomisk vekst.

Eurogruppen anbefaler at Italia gjennomfører nødvendige tiltak i tråd med Stabilitets- og vekstpakten. Her er Italias finansminister Giovanni Tria under et Eurogruppen-møte tidligere i år. Foto: Eu2018.at

Utvidet overvåkningsrapport om Hellas

Det økonomiske tilpasningsprogrammet for Hellas ble avsluttet 20. august i år. Landet er nå underlagt en såkalt forsterket overvåking for løpende å kontrollere at myndighetene holder seg strengt til avtalene om reformer og budsjettutvikling. Dette innebærer at EU-institusjonene og IMF vil gjennomføre kvartalsvis gjennomgang (mot normalt hver sjettede måned). Den første overvåkingsrapporten ble lagt frem i november sammen med dokumentene som representerer starten på det såkalte økonomiske semesteret for samordning av den økonomiske politikken og Kommisjonens vurdering av eurolandenes budsjettplaner for 2019.

Etter en noe skuffende BNP-vekst på 1½ pst. i 2017 har utviklingen styrket seg i 2018. Kommisjonen venter nå en vekst i BNP på 2 pst. i 2018, stigende til 2,2 pst. neste år og 2,3 pst. i 2020.

Arbeidsledigheten har falt til 18,9 pst. i august i år – ned fra 20,8 pst. på samme tidspunkt i fjor og fra 24,5 pst. da det treårige tilpasningsprogrammet startet i august 2015. Ledigheten er fortsatt høy, særlig for ungdom (38 pst. for personer under 25 år).

Til tross for den positive utviklingen er finansieringsbetingelsene vanskelige og kan hindre fortsatt vekst.

Den langvarige krisen i Hellas har bidradd til høy offentlig og privat gjeld samt høy andel misligholdt gjeld (nær 50 pst. av samlet utlån).

Dessuten er den greske kapitalbeholdningen svært lav etter at realinvesteringsnivået har falt med 65 pst. siden før finanskrisen.

Etter Kommisjonens vurdering vil Hellas nå det avtalte målet om et rentekorrigert budsjettoverskudd (primærbalanseoverskudd) på 3,5 pst. av BNP (svarende til et budsjettoverskudd (inklusive renter) på 0,2 pst. av BNP).

Kommisjonen og greske myndigheter har forhandlet om hvordan enkelte av de allerede vedtatte innstramningen som skulle gjelde fra 2019 og 2020 skal gjennomføres. Blant annet har Kommisjonen som følge av en vurdering av de økonomiske og sosiale konsekvensene av de avtalte pensjonskuttene fra 1.1.2019 akseptert et forslag fra greske myndigheter om at disse erstattes med en frys av pensjonene til 2022.

Gjennomføringen av andre avtalte strukturreformer varierer fra område til område.

I Eurogruppens møte orienterte Europakommisjonen, Den europeiske sentralbanken (ECB) og eurolandenes krisefinansieringsmekanisme (ESM) om konklusjonene fra den første gjennomgangen av gresk økonomi etter avslutningen av tilpasningsprogrammet.

Eurogruppen ønsket velkommen at budsjettet for 2019 ventes å oppfylle det avtalte målet. Videre merket finansministrene seg Kommisjonens vurdering av de økonomiske og sosiale konsekvensene av å gjennomføre de avtalte kuttene i pensjonene fra 1.1.2019.

Eurogruppen oppfordret til ytterligere fremskritt i arbeidet med privatisering, avvikling av offentlig sektors innenlandske restanser og insolvenslovgivningen. Videre understreket finansministrene at endringer i tidligere avtalte budsjett- og reformtiltak må drøftes med institusjonene på forhånd.

Hellas' finansminister Tsakalotos var i hovedsak enig i vurderingene i rapporten fra EU-institusjonene.

Postprogramgjennomgang av Spania

Kommisjonen, ECB og ESM gjennomførte 4.-5. oktober den tiende postprogramgjennomgangen av spansk økonomi siden det 18 måneder lange økonomiske tilpasningsprogrammet ble avsluttet i januar 2014. Formålet med denne typen gjennomganger er å vurdere om det er risiko for at vedkommende land ikke vil kunne tilbakebetale lån mottatt under programmet.

Rapporten fra EU-institusjonene peker på at den økonomiske veksten fortsetter å holde seg over EU-gjennomsnittet. En viss avdemping hittil i år skyldes svakere nettoeksport. Den høye offentlige og private gjelden samt høy arbeidsledighet krever politikktiltak for å sikre en mer varig vekst og høyere produktivitet. Institusjonene tilrår på denne bakgrunn at Spania gjennomfører reformer for å redusere arbeidsledigheten og samtidig gjør arbeidsmarkedet mer inkluderende, samt legger bedre til rette for næringsvirksomhet og innovasjon.

Kommisjonen anslo i høstprognosen at Spanias budsjettunderskudd som andel av BNP vil fortsette å falle. Det aktivitetskorrigerede underskuddet ventes imidlertid å øke fra 2017 til 2018 og deretter holde seg på 3 pst. av BNP til 2020. Den offentlige gjelden som andel av BNP ventes å falle svakt i perioden – til 95 pst. i 2020. I gjennomgangen oppfordres derfor Spania til å gjennomføre budsjettkonsolidering for å redusere offentlig gjeld og etablere finanspolitisk buffer for å møte negative økonomiske sjokk.

Det spanske bankvesenet vurderes som hovedsakelig solvent og likvid. Fortjenesten i sektoren har økt, i første rekke som følge av redusert avsetning til misligholdte lån i takt med fall i omfanget av slike lån. Andelen misligholdte lån i Spania ligger nå like over EU-gjennomsnittet.

Eurogruppen fikk en orientering om postprogramgjennomgangen og kunne konstatere at risikoen er lav for at lånene fra ESM ikke vil bli tilbakebetalt. Eurogruppen ønsket velkommen den spanske finansministerens, Nadia Calviño, løfte om å redusere de fortsatt høye nivåene på offentlig og privat gjeld.

Postprogramgjennomgang av Kypros

EU-institusjonene gjennomførte 24.-28. september den femte postprogramgjennomgangen av kyprisk økonomi siden det treårige økonomiske tilpasningsprogrammet ble avsluttet i mars 2016. Besøket var også et ledd i overvåkingen som følge av at landet er underlagt prosedyren for makroøkonomiske ubalanser. Gjennomgangen skjedde parallelt med IMF's artikkel IV-gjennomgang av landets økonomi.

Kypros hadde en BNP-vekst på sterke 4,2 pst. i 2017. Veksttakten har avtatt noe hittil i år, men er fortsatt sterk. Samtidig holder prisstigningen seg under eurogjennomsnittet. Sysselsettingen øker og arbeidsledigheten har falt markert de siste årene – til 8,5 pst. Risikoen for den videre utviklingen er i hovedsak knyttet til fallende, men fortsatt meget høy andel misligholdte banklån, høy offentlig og privat gjeld, men også internasjonale forhold utgjør en risiko.

Det offentlige budsjettoverskuddet har økt de senere år og ventes å ligge på om lag 3 pst. av BNP de i år og de neste par årene. Offentlig gjeld vil falle de nærmeste årene etter en økning fra 2017 til 2018 til over 100 pst. av BNP. Økningen kom i forbindelse med salg av den i hovedsak statlige krisebanken Cyprus Co-operative Bank (CCB). Et statlig avviklingsselskap overtok bankens misligholdte lån, som svarer til en tredel av samlede misligholdte lån.

Salget av CCB bidro til reduksjon i usikkerheten i banksektoren og var en viktig årsak til at Kypros' statsgjeld ble oppjustert til såkalt «investeringsgrad» for første gang siden 2012. Andelen misligholdt gjeld er imidlertid fortsatt på nær 30 pst. av samlede utlån. Planlagt salg av slike lån i andre banker kan ytterligere redusere den samlede andelen misligholdte lån i banksektoren. Det er også vedtatt regelverk som skal bidra til reduksjonen.

EU-institusjonene understreker at regjeringens overordnede mål på dette området må fortsatt være å styrke betalingskulturen i landet.

EU-institusjonene tar generelt til orde for at reformtempoet må trappes opp igjen for å opprettholde en solid økonomisk vekst. Det pekes særlig på behovet for omfattende reformer i rettssystemet (avvikling av restansen i saker som ligger i rettssystemet, mer effektive domstolprosedyrer, sterkere rettshåndhevelse ved kommersielle krav mv.), styrke forretningsklimaet, åpne opp elektrisitetsmarkedet samt gjennomføre privatiseringer og kommunereform.

Eurogruppen fikk en orientering om postprogramgjennomgangen og kunne konstatere at risikoen er lav for at lånene fra ESM ikke vil bli tilbakebetalt. Representanten fra Kypros bekreftet regjeringens forpliktelser til å håndtere den økonomiske sårbarheten knyttet til høy andel misligholdte lån samt høy offentlig og privat gjeld.

Tiltak for å styrke euro som internasjonal valuta

I sin siste årlige tale om EUs tilstand annonserte Juncker i september i år at Kommisjonen ville presentere initiativer i løpet av 2018 for å styrke euroens internasjonal rolle.

Kommisjonen orienterte om innholdet i en meddelelse som ville bli offentliggjort senere i samme uke.

Av meldingen fremgår det at 36 pst. av verdien av internasjonale transaksjoner gjennomføres i euro sammenlignet med 40 pst. i US dollar, mens euroen kun utgjør 20 pst. av internasjonale reserver i utenlandske banker. Meldingen inneholder anbefalinger om å styrke euroens rolle på energiområdet, der dollar er helt dominerende. Videre tas det til orde for å ferdigstille ØMU, bankunionen og kapitalmarkedsunionen samt andre forslag for å styrke EUs finanssektor. Kommisjonen tar også initiativ for å øke andelen euro-denominerte gjeldspapirer som utstedes av europeiske bedrifter.

Eurogruppen tok orienteringen til etterretning. Saken vil stå på dagsorden i et av de første møtene i 2019.

Kommisjonen ønsker å styrke euroens internasjonale rolle. Foto: Pixabay

IMFs interim-artikkel IV-gjennomgang av euroområdet økonomi

IMF har årlig en full artikkel IV-gjennomgang i sommerhalvåret og en interim-gjennomgang like før årsskiftet.

I Eurogruppens møte presenterte IMF sine foreløpige vurderinger og anbefalinger. Organisasjonen venter at den økonomiske veksten i euroområdet vil avta, men fortsatt ligge over trendveksten. Risikoen for svakere utvikling enn lagt til grunn har økt. IMF fremhevet risikoen knyttet til manglende budsjettkonsolidering og strukturreformer i land med høy gjeld, volatile markeder, globale handelsspenninger og muligheten for en hard brexit.

IMF understreket behovet for fortsatt ekspansiv pengepolitikk inntil inflasjonen ligger mer stabilt nær ECBs mål om nært opptil 2 pst. Organisasjonen tok til orde for gjenoppbygging av budsjettbuffer, revitalisere arbeidet med strukturreformer, styrke motstandskraften i finanssektoren, herunder ved å redusere fragmenteringen i markedene og gjøre fremskritt i arbeidet med ØMU-reform.

Eurogruppen støttet i hovedsak IMFs vurderinger. Behovet for å bygge opp budsjettbuffer, særlig i land med høy gjeld, ble understreket i Eurogruppens uttalelse om budsjettplanene for 2019, se ovenfor.

Eurogruppens arbeidsprogram

Arbeidsprogrammet for 1. halvår 2019 ble vedtatt uten drøfting. Programmet ligger [her](#).

EU-27 om tettere ØMU-samarbeid

Under dette punktet fortsatte drøftingene om et felles offentlig sikkerhetsnett for bankenes felles krisehåndteringsfond (SRF), reform av ESMs verktøykasse, et felles banksikringsfond (EDIS) og etableringen av et eurobudsjett.

Møtet varte i 18 timer med til dels vanskelige forhandlinger, særlig i spørsmålet om et eget eurobudsjett og innholdet i dette. Her sto særlig Nederland, som talsland for de nordlige EU-landene, og Frankrike mot hverandre. Frankrike ønsker et eurobudsjett med en betydelig finanspolitisk stabiliseringsfunksjon, mens de nordlige landene legger vekt på at medlemslandene må ta ansvar for egen situasjon gjennom ansvarlig finanspolitikk og reformer.

Diskusjonene under møtet er reflektert i Eurogruppens rapport til Eurotoppmøtet 14. desember, jf. lenke [her](#).

ESM står sentralt i reformene Eurogruppen er blitt enig om, som offentlig sikkerhetsnett for bankenes krisehåndteringsfond og generelt for å styrke euroområdet motstandskraft og krisehåndteringskapasitet.

Bankunionen

Generelt

Eurogruppen i EU27-format ønsket den jevne fremgangen i risikoreduksjon velkommen. Dette gjelder reduksjon i misligholdte lån og oppbyggingen av MREL (egenkapital og fremmedkapital som kan gjøres om til egenkapital for å sikre effektiv krisehåndtering av en bank). Arbeidet med å etablere effektive nasjonale insolvensregelverk er imidlertid kommet klart kortere.

Finansministrene konstaterte også at det gjøres fremskritt i arbeidet med sentrale regelverk, som med Kommisjonens forslagspakke om å øke banksektorens motstandskraft fra november 2016. Videre oppfordres det til å ferdigstille sentrale elementer i kapitalmarkedsunionen innen valget til nytt Europaparlament i mai 2019. [Se nærmere omtale ovenfor under statusgjennomgangen for åpen regelverksforslag i EU]

Eurogruppen i EU27-format kom til enighet om at det er behov for ytterligere arbeid med EDIS på teknisk nivå før politiske drøftinger kan start opp. Det vil bli etablert en høynivågruppe, som vil arbeide videre med problemstillingene og avgi rapport innen juni neste år.

Finansministrene er enige om at det er viktig å lukke likviditetsgapet i forbindelse med krisehåndtering av banker raskt. Ulike løsningsmodeller har vært drøftet – fra endring i gjeldende krisehåndteringsrammeverk til etablering av en offentlig garanti eller annen ordning for likviditetstilførsel, f.eks. fra ESM. Problemstillingen vil bli drøftet videre tidlig i 2019.

Offentlig sikkerhetsnett for SRF

Sikkerhetsnettet for SRF skal etableres senest ved utgangen av 2023 når bankenes eget krisehåndteringsfond er bygd opp til planlagt størrelse og fullt ut gjensidig. Eurotoppmøtet i

juni var enig om å bruke en kredittlinje fra ESM som et sikkerhetsnett for SRF med et beløp i samme størrelsesorden som SRF (1 pst. av garanterte innskudd, som svarer til anslagsvis 55-660 milliarder euro i 2023). Eurogruppen fikk i oppdrag å konkretisere utformingen av opplegget til Eurotoppmøtet i desember.

Eurogruppen i 27-format kom til enighet om et detaljert mandat (terms of reference) for etablering av sikkerhetsnettet for SRF. Mandatet regulerer blant annet følgende:

- Størrelsen på kredittlinjen fra ESM ved oppstarten (55-60 mrd. euro), og at ESMs styre med enstemmighet skal vedta eventuelle senere økninger i størrelsen på sikkerhetsnettet.
- Sikkerhetsnettet skal kunne dekke alle SRFs aktiviteter i tråd med gjeldende regelverk, herunder å skaffe til veie likviditet.
- Betingelsene for deltakelse av ikke-euroland.
- Betingelsene ved lån fra ESM til SRF. Disse skal normalt ha en løpetid på tre år med mulighet for utvidelse med ytterligere to år. Rentemarginen mellom innlån og utlån skal være 35 basispunkter de tre første årene og deretter 50 basispunkter.
- Det legale rammeverket for ordningen skal vurderes minst hvert tredje år, og det skal være en omfattende gjennomgang etter 10 år.

Spørsmålet om en tidligere innføring av det offentlige sikkerhetsnettet enn 2023 vil bli vurdert i 2020 med utgangspunkt i utviklingen i arbeidet med å redusere risiko i medlemslandenes banksektor. Det vil bli lagt vekt på utviklingen i andelen misligholdte lån av samlede utlån, som maksimalt skal utgjøre 5 pst. brutto og 2,5 pst. netto. Videre skal bankene oppfylle det endelige målet i 2024 og delmålet i 2022 mht. oppbygging av såkalt "etterstilt seniorgjeld", som skal være lett tilgjengelig for myndighetene for å sikre en ryddig krisehåndtering av vedkommende bank med minimale virkninger for finansiell stabilitet og statskassen (MREL).

Reformer for å styrke ESM

Forebyggende instrumenter

Diskusjonen i høst har i hovedsak dreidd seg om justeringer av dagens forebyggende instrumenter for finansiell assistanse til medlemsland med sunn økonomi som har kommet i likviditetsvansker.

Eurogruppen i EU27-format kom 3. desember til enighet om at ESMs forebyggende instrumenter må bli mer effektive. Kriteriene for å få tilgang til den forebyggende kredittlinjen (precautionary conditioned credit line – PCCL) skal gjøres mer transparente og forutsigbare.

Gjeldende kriterier for å vurdere om økonomien er sunn i det aktuelle medlemslandet vil bli klargjort. Både kvantitative og kvalitative kriterier vil bli brukt i vurderingene. I førstnevnte gruppe vil det som regel kreves at Stabilitets- og vekstpaktens krav om at underskuddet er mindre enn 3 pst. av BNP og at offentlig gjeld er mindre enn 60 pst. av BNP/at statsgjelden som andel av BNP som et gjennomsnitt over tre år skal reduseres med 1/20 per år av forskjellen mellom den faktiske gjelden og 60 pst.-grensen. Vedkommende land skal heller ikke være underlagt prosedyrene for hhv. for store budsjettunderskudd eller store makroøkonomiske ubalanser. Det er videre en absolutt forutsetning at vedkommende lands statsgjeld er bærekraftig.

Dersom et land i løpet av perioden med forebyggende kredittlinje ikke lenger oppfyller de opprinnelige kravene, vil tilgangen til lån opphøre. I en slik situasjon kan landet søke om utvidet kredittlinje (enhanced conditioned credit line – ECCL) under forutsetning av at den økonomiske og finansielle situasjonen fortsatt vurderes som sunn. Hvis ikke dette er oppfylt, blir landet tilbudt et fullt makroøkonomisk tilpasningsprogram.

Rentemarginen mellom ESMs innlån og utlån til land i de forebyggende instrumentene er fastsatt til 35 basispunkter, som øker til 50 punkter ved forlengelse av løpetiden. Marginene settes ytterligere opp dersom vedkommende land selvfor skyldt ikke lenger oppfyller kriteriene.

ESMs rolle i overvåkingen

Det er bred enighet om å styrke ESMs rolle i overvåkingen av medlemsland i forbindelse med utlån. Dette omfatter ESMs kompetanse i slike situasjoner til å vurdere finansieringsbehov og analysere offentlige finansers bærekraft i medlemsland. Videre vil ESM, som før, samarbeide med Kommisjonen og ECB (og ev. IMF) ved utforming og oppfølging av økonomiske tilpasningsprogrammer. Eurogruppen ønsket velkommen avtalen mellom ESM og Kommisjonen om det fremtidige samarbeidet, som vurderes å være i tråd med Traktatens bestemmelser.

Offentlig gjelds bærekraft

Det er bred støtte til å forbedre gjeldende rammeverk for å fremme bærekraftig offentlig gjeld i euroområdet. Finansministrene sikter mot å innføre såkalte "single limb"² i klausuler om kollektiv handling (Collective Action Clauses – CAC) innen 2022, som skal inkluderes ved en revisjon i ESM-traktaten. Dette vil redusere risikoen for at en minoritet blant kreditorene (såkalte holdouts) kan unnlate å delta i en foreslått restrukturering. Det kan også være aktuelt å benytte ESM som tilrettelegger i dialogen mellom medlemsland og private kreditorer.

Mulige budsjettinstrumenter for euroområdet

Finansministrene Scholz fra Tyskland og Le Maire fra Frankrike presenterte i Eurgruppens ekstraordinære møte 19. november en felles plan for et moderat eurobudsjett, finansiert av eurolandene. Budsjettet, som skal inngå som en del av EUs generelle langtidsbudsjett (MFF 2021-27), skal bidra til å styrke konkurransekraften, konvergensen og stabiliteten i euroområdet. Tyskland og Frankrike begrunnet behovet for et eget eurobudsjett med at eurodeltakerne har et større behov enn "frittstående land" for konvergens og konkurransekraft for å sikre stabilitet i området som helhet. Land i en valutaunion mangler muligheten til å føre en selvstendig penge- og valutapolitikk for å justere konkurranseevnen. Eurobudsjettet vil fremme konvergensen og gi incentiver til å gjennomføre reformer, særlig ved samfinansiering av vekstfremmende offentlige investeringer i FoU, innovasjon og

---

² Ved innføring av «single limb» vil man ha en felles beslutning om restrukturering av gjelden – og ikke for hvert enkelt verdipapir.

humankapital. Stabiliseringsfunksjonen kan ivaretas ved å bidra til at investeringsnivået holdes oppe i land som er utsatt for økonomisk sjokk.

Finansieringen av et eurobudsjett tenkes regulert ved en mellomstatlig avtale mellom eurolandene. Finansieringen er ikke konkretisert, men det skisseres at denne kan tenkes å skje ved en finansiell transaksjonsavgift på verdipapirer (FTT)³ eller ved direkte bidrag fra eurolandene.

Den tyske finansministeren Olaf Scholz og kommisær for økonomi og finans Pierre Moscovici, under Eurogruppe-møte i desember. Foto: European Union

Nederland med følge av andre nordlige land gikk også i møtet 3. desember sterkt imot å etablere et eget eurobudsjett, særlig dersom dette skulle inneholde en finansiell stabiliseringsfunksjon.

I rapporten fra Eurogruppen i EU27-format ble det vist til at spørsmålet om et eurobudsjett for konvergens og konkurranseskraft vil bli avgjort av EUs stats- og regjeringssjefer i forbindelse med drøftingene av EUs flerårige finansielle rammer (MFF2021-27).

Eurogruppen vil arbeide videre med utforming, gjennomføring og tidsplanen for et budsjettinstrument for konvergens og konkurranseskraft dersom Eurotoppmøtet ber om det.

---

³ Mange euroland er imot å innføre FTT.

Finansministrene kom ikke til enighet om behovet og utformingen av et makroøkonomisk stabiliseringsinstrument. Diskusjonene om temaet vil fortsette på teknisk nivå med sikte på å legge frem en rapport i juni 2019.

Budsjett

EUs budsjett for 2019

Skrevet av Bjarne Stakkestad, Finansdepartementet

Kommisjonen la 23. mai 2018 frem forslag til EUs budsjett for 2019. Kommisjonen la opp til forpliktelser (tilsagnsfullmakter) på 165,6 mrd. og betalingsbevilgninger på 148,7 mrd. euro, noe som utgjør henholdsvis 1,00 og 0,90 pst. av medlemslandenes BNI. Budsjettforslaget for 2019 innebar en økning på om lag 3 pst. fra vedtatt budsjett 2018 både for forpliktelser og betalinger. Kommisjonens forslag er innenfor takene fastsatt i den gjeldende flerårige finansielle rammen (MFF2014-20).

Rådets forhandlingsposisjon, som la opp til forpliktelser på 1,5 og 0,4 milliarder euro under Kommisjonens forslag for hhv. forpliktelser og betalinger, ble formelt vedtatt 4. september. Europaparlamentet vedtok 24. oktober sin forhandlingsposisjon med både forpliktelsesforpliktelser og betalingsbevilgninger på 0,8 milliarder euro over Kommisjonens forslag. Parlamentets posisjon ligger over taket i MFF 2014-20.

Med Rådets avvisning av Parlamentets posisjon 24. oktober startet en tre ukers forlikprosedyre fra 30. oktober.

Oversikten nedenfor viser situasjonen før forlikprosedyren.

Breakdown by heading per institution

Headings		2018 Budget		Council's position on 2019 Draft Budget		European Parliament's position on 2019 Draft Budget		2019 Draft Budget	
		CA	PA	CA	PA	CA	PA	CA	PA
1.	SMART AND INCLUSIVE GROWTH	77.531,798	66.622,586	79.139,397	67.455,789	81.186,595	68.320,519	79.977,425	67.504,677
	- Competitiveness for growth and jobs	21.999,553	20.095,268	22.065,993	20.422,216	23.761,575	21.111,138	22.904,021	20.471,105
	- Economic, social and territorial cohesion	55.532,245	46.527,318	57.073,403	47.033,572	57.425,020	47.209,381	57.073,403	47.033,572
2.	SUSTAINABLE GROWTH: NATURAL RESOURCES	59.238,558	56.040,991	59.689,078	57.462,277	60.166,683	57.910,660	59.862,078	57.630,607
	- Of which: European Agricultural Guarantee Fund (EAGF) - Market related expenditure and direct payments	43.233,117	43.187,277	43.273,047	43.197,499	43.691,947	43.616,399	43.429,447	43.353,899
3.	SECURITY AND CITIZENSHIP	3.493,241	2.980,707	3.693,391	3.482,394	3.873,341	3.578,622	3.810,839	3.568,682
4.	GLOBAL EUROPE	10.068,842	8.906,075	11.077,908	9.462,775	10.571,391	9.160,651	11.384,189	9.508,356
5.	ADMINISTRATION	9.665,514	9.666,319	9.890,919	9.894,899	9.965,159	9.967,089	9.962,625	9.966,605
	- Of which: Administrative expenditure of the institutions	7.579,921	7.580,726	7.689,315	7.693,295	7.763,555	7.765,485	7.761,021	7.765,001
	Pensions and European Schools	2.085,593	2.085,593	2.201,604	2.201,604	2.201,604	2.201,604	2.201,604	2.201,604
	Administrative expenditure of the institutions	7.579,921	7.580,726	7.689,315	7.693,295	7.763,555	7.765,485	7.761,021	7.765,001
	APPROPRIATIONS FOR HEADINGS	159.997,953	144.216,678	163.490,692	147.758,134	165.763,168	148.937,539	164.997,155	148.178,928
	Other special instruments	698,540	551,238	577,248	411,500	577,248	411,500	577,248	411,500
	TOTAL APPROPRIATIONS	160.696,493	144.767,916	164.067,940	148.169,634	166.340,416	149.349,039	165.574,403	148.590,428
	<i>Appropriations as % of GNI</i>	<i>1,02%</i>	<i>0,92%</i>	<i>1,00%</i>	<i>0,90%</i>	<i>1,01%</i>	<i>0,91%</i>	<i>1,00%</i>	<i>0,90%</i>

€ million in current prices

Kilde: Europakommisjonen

Partene kom ikke til enighet innen forlikprosedyrens traktatpålagte 21-dagersfrist, som utløp 19. november.

Avstanden mellom Rådets og Europaparlamentets posisjoner var mindre i euro enn de senere årene, men det var likevel ikke mulig å komme til enighet i denne omgang. Hovedårsaken til dette var Parlamentets ønsket om å overføre ubrukte midler fra tidligere år til 2019-budsjettet. Dette kunne ikke aksepteres av Rådet av hensyn til faren for å danne en «presedens med ukjente fremtidige konsekvenser».

En annen viktig sak som ble stående uløst var bevilgninger til EU-betaling til Tyrkia for mat, utdanning og bolig til flyktninger fra Syria og andre steder. Rådet har tidligere blitt enig om at 1 milliard euro skal dekkes av medlemslandene selv, mens 2 milliarder euro skal dekkes over EU-budsjettet. Parlamentet ville ikke gå med på at mer enn 1 milliard euro skal finansieres over EU-budsjettet. Europaparlamentet har også forslag om sterkere økning under andre budsjettposter, som initiativet for sysselsetting av ungdom.

Budsjettenighet

Kommisjonen fremmet 30. november forslag om å bruke det såkalte fleksibilitetsinstrumentet⁴ for å kunne finansiere tilsagnsfullmakter i 2019 til sikkerhet, migrasjon og flyktninger (under budsjettkategori 3) på 985,6 millioner euro utover taket fastsatt i MFF2014-19 til disse formål. Om lag halvparten av beløpet forventes å bli utbetalt i 2019, mens resten spres over perioden 2020-23.

I tillegg til å vedta bruk av fleksibilitetsinstrumentet kom Rådet og Europaparlamentet 5. desember til en foreløpig enighet om følgende budsjett for 2019:

EU budget 2019 (in million euro):

APPROPRIATIONS BY HEADING	Budget 2019 (nominal change in % compared to 2018)	
	Commitments	Payments
1. Smart and inclusive growth:	80,527 (+3.9%)	67,557 (+1.4%)
<i>Competitiveness for growth and jobs</i>	23,335 (+6.1%)	20,522 (+2.1%)
<i>Economic, social and territorial cohesion</i>	57,192 (+3.0%)	47,035 (+1.1%)
2. Sustainable Growth: natural resources	59,642 (+0.7%)	57,400 (+2.4%)
<i>Market related expenditure and direct aids</i>	43,192 (-0.1%)	43,116 (-0.2%)
3. Security and Citizenship	3,787 (+8.4%)	3,527 (+18.3%)
4. Global Europe	11,319 (+12.4%)	9,358 (+5.1%)
5. Administration	9,943 (+2.9%)	9,945 (+2.9%)
Other special Instruments	577 (-17.5%)	412 (-25.2%)
Total appropriations	165,795 (+3.2%)	148,199 (+2.4%)

Den foreløpige avtalen ble godkjent av Rådet 11. desember og Europaparlamentet dagen etter.

Vedtatt budsjett for 2019 innebærer en nominell økning i tilsagnsfullmaktene på 3,2 pst. og i betalingsforpliktelsene på 2,4 pst. sammenlignet med 2018. Tilsagnsfullmaktene til EUs utenrikspolitikk (kategori 5) har fått størst økning med 12 pst., fulgt av Sikkerhet og borgerskap (kategori 3) med 8 pst. og Konkurranssevne for vekst og sysselsetting (kategori 1a).

Økningen i betalingsbevilgningene fra 2018 til 2019 er klart mer beskjeden for de fleste budsjettkategoriene.

Bevilgningen til EU-betaling for flyktninger til Tyrkia ble fastsatt til 1,45 milliarder euro. Samtidig er førtiltredelsesavsetningen for Tyrkia redusert sammenlignet med taket i

---

⁴ Fleksibilitetsinstrumentet er etablert for å tillate finansiering av klart identifiserte utgifter som det ikke er rom for innenfor vedkommende budsjettkategoris tak fastsatt i forordningene om MFF (EUs langtidsbudsjett).

MFF2014-20 som følge av situasjonen mht. demokrati, rettsstatsprinsipper og menneskerettigheter i landet.

Budsjettet for 2019 er basert på at Storbritannia vil fortsette å bidra til å delta i gjennomføringen av EUs budsjett til utgangen av 2019.

EUs langtidsbudsjett (MFF 2021-27) etter EU-toppmøtet 13.-14. desember 2018

Skrevet av Bjarne Stakkestad, Finansdepartementet

Toppmøtet (DER) 13.-14. desember noterte seg det østerrikske formannskapets framdriftsrapport og ønsket velkommen det omfattende forberedende arbeidet som er gjort med MFF2021-27 siden forrige toppmøte i juni i år.

Videre ba DER det påtroppende formannskapet om å fortsette arbeidet og berede grunnen for at DER kan nå enighet om MFF2021-27 i løpet av høsten 2019.

Kommentar

Kommisjonen og noen medlemsland ønsket å tidfeste ferdigstillelsen til oktober 2019, men stats- og regjeringssjefene valgte å holde muligheten åpen for å kunne enes under toppmøtet i desember neste år. Kommisjonen og Europaparlamentet hadde opprinnelig ønsket at partene skulle komme til enighet om MFF2021-27 innen europaparlamentsvalget i mai neste år. I konklusjonen fra toppmøtet i juni 2018 oppfordret Det europeiske råd (DER) "Europaparlamentet og Rådet til å granske Kommisjonens forslag til MFF2021-27 inngående og så snart som mulig".

Bakgrunn

Kommisjonen presenterte 2. mai 2018 forslaget til flerårige finansielle rammer (MFF) for 2021-27. Samlet utgjør forslaget 1 134,6 milliarder euro (2018-priser) i såkalte forpliktelsesbevilgninger (tilsagnsfullmakter) og 1 104,8 milliarder euro i betalingsforpliktelser for syvårsperioden. Dette svarer til hhv. 1,11 og 1,08 pst. av EU27s bruttonasjonalinntekt (BNI). I tillegg kommer forslag om utgifter utenfor MFF på 26 milliarder euro til de såkalte særlige instrumenter/fleksibilitet.

Fordelingen af udgifter i Kommissionens forslag (inden for den flerårige finansielle ramme)

Mio. euro (2018-priser)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	I alt 2021-27
1. Det indre marked, innovation og det digitale område	23.955	23.918	24.203	23.624	23.505	23.644	23.454	166.303
2. Samhørighed og værdier	51.444	54.171	56.062	56.600	57.148	59.200	57.349	391.974
<i>heraf Økonomisk, social og territorial samhørighed</i>	<i>45.597</i>	<i>46.091</i>	<i>46.650</i>	<i>47.212</i>	<i>47.776</i>	<i>48.348</i>	<i>48.968</i>	<i>330.642</i>
3. Naturressourcer og miljø	50.323	49.580	48.886	48.097	47.326	46.575	45.836	336.623
<i>heraf markedsordninger og direkte betalinger</i>	<i>37.976</i>	<i>37.441</i>	<i>36.946</i>	<i>36.346</i>	<i>35.756</i>	<i>35.176</i>	<i>34.606</i>	<i>254.247</i>
4. Migration og grænseforvaltning	3.076	4.219	4.414	4.647	4.719	4.846	4.908	30.829
5. Sikkerhed og forsvar	3.154	3.229	3.183	3.281	3.517	3.743	4.216	24.323
6. Naboområder og verden	14.765	14.831	15.002	15.290	15.711	16.298	17.032	108.929
7. Europæisk offentlig forvaltning	10.388	10.518	10.705	10.864	10.910	11.052	11.165	75.602
<i>heraf administrative udgifter til institutioner</i>	<i>8.128</i>	<i>8.201</i>	<i>8.330</i>	<i>8.432</i>	<i>8.412</i>	<i>8.493</i>	<i>8.551</i>	<i>58.547</i>
Samlede forpligtigelser	157.105	160.466	162.455	162.403	162.836	165.358	163.960	1.134.583
Andel af EU's BNI	1,12%	1,13%	1,13%	1,12%	1,11%	1,11%	1,09%	1,11%
Samlede betalinger	150.168	151.482	160.631	160.631	160.631	160.631	160.631	1.104.805
Andel af EU's BNI	1,07%	1,07%	1,12%	1,10%	1,09%	1,08%	1,07%	1,08%

Kilde: Kommissionen

Detaljerte regelverksforslag på det enkelte området ble fremmet senere i mai og i juni.

Kommisjonens forslag innebærer en markert dreining av prioriteringene – fra de to store budsjettområdene landbruk og samhørighet til økt vekt på indre og ytre sikkerhet, migrasjon, utenrikspolitikk, miljø, tiltak for ungdom, FoU, digitalområdet, utdanning og andre tiltak for å øke konkurransekraften. På denne måten legges det vekt på områder hvor EUs budsjett kan skape en reell merverdi sammenlignet med nasjonale tiltak. Kommisjonen foreslår også et reformstøtteprogram for samtlige medlemsland og en konvergenfasilitet for land som ønsker å bli euro-medlemmer.

Budsjettforslaget skal bidra til å styrke integrering av miljø- og klimapolitikken i programmer og andre politikkområder. Det foreslås at andelen som skal brukes på klima skal økes fra dagens mål om 20 pst. til 25 pst. Klima skal være en integrert del av alle politikkområder, såkalt «mainstreaming».

Kommisjonen foreslår å opprette en mekanisme som innebærer at EU kan holde tilbake, redusere eller begrense overføringer til medlemsland som ikke lever opp til rettsstats-prinsipper. EUs reaksjon skal være proporsjonal, dvs. at den skal stå i forhold til alvorlighetsgraden, arten og omfanget av medlemslandets brudd på rettsstatsprinsippene.

Kommisjonen foreslår også endringer på inntektssiden gjennom tre nye inntektskilder som skal gå direkte inn på EUs budsjett (3 pst. av et felles konsolidert grunnlag i selskapsskatten (CCCTB), 20 pst. av medlemslandenes inntekter fra klimavoteauksjoner og et bidrag fra medlemslandene på 0,80 euro pr. kg plastemballasje som ikke er materialgjenvunnet). Disse kommer i tillegg til dagens inntektskilder og skal utgjøre 12 pst. av EU-budsjettet. Samtidig foreslår Kommisjonen å forenkle dagens merverdiavgiftsbaserte inntekter. Rabattene på innbetalinger fra en del store nettobidragstyttere er foreslått faset ut over fem år fra 2021.

Forhandlingssituasjonen

MFF må vedtas med enstemmighet i Rådet etter samtykke fra Europaparlamentet.

Europaparlamentet vedtok 14. november sin holdning til MFF2021-27, som legger opp til et nivå på forpliktelsesbevilgningene på 1,3 pst. av BNI. I tillegg legges det opp til en større økning enn i Kommisjonens forslag til de særlige instrumentene/fleksibilitet. Parlamentets innstilling ligger samlet 202 milliarder euro høyere enn Kommisjonens forslag. Parlamentet ønsker ikke kutt i bevilgningene til landbruk og samhørighetspolitikken sammenlignet med MFF2014-20 samtidig som det har lagt opp til en enda sterkere innsats til forskning, ungdom samt tiltak for økonomisk vekst og jobbskaping mv. Det legges opp til en markert økning i alle de tre største utgiftskategoriene: Konkurranseskraft (kategori 1), Samhørighet (kategori 2) og Naturressurser og miljø (kategori 3).

Europaparlamentet støtter Kommisjonens forslag til nye inntektskilder. I tillegg foreslås å ta med skatt på finanstransaksjoner (FTT).

Rådet (for allmenne saker) har drøftet Kommisjonens forslag i flere omganger, senest 11. desember. Forhandlingene blir ekstra vanskelige som følge av at Storbritannia, som er en vesentlig netto bidragsyter til budsjettet, vil tre ut av EU.

Det er betydelig uenighet om nivået på MFF 2021-27. Flere av netto bidragsyterne til budsjettet, som Danmark, Nederland, Finland, Sverige og Østerrike (sistnevnte mindre uttalt under eget EU-formannskap), mener at budsjettet må holdes på dagens nivå på om lag 1 pst. av BNI. I den andre enden ligger enkelte land som mener at Kommisjonens ambisjonsnivå på 1,11 pst. av BNI var for lavt. Tyskland har lagt seg i en mellomposisjon ved å uttrykke vilje til å bidra til et sterkere EU under forutsetning av at alle land bærer en rettferdig del av byrdene. Gjennomgående er nettomottakerne i Sentral- og Øst-Europa samt Sør-Europa imot Kommisjonens forslag om reduksjon i landbrukspolitikken og samhørighetspolitikken.

Forslaget om en ny mekanisme som kopler rettsstatsprinsipper til budsjettoverføringer, er godt mottatt av mange medlemsland. Polen og Ungarn er kritiske.

Det er også uenighet om Kommisjonens forslag til nye inntekter (såkalte egne ressurser).

Rådet har etablert utkast til såkalte *forhandlingsbokser* for å forenkle forhandlingene om en felles posisjon. Forhandlingsboksene identifiserer problemstillingene som må behandles i løpet av forhandlingene om MFF2021-27.

Inger-Johanne A. Rygh
Finansråd
inger-johanne.rygh@mfa.no
+32 (0) 499 057 997
+32 (0) 2 238 74 75

Erik Mæhlen Larsen
Finansråd
erik.maehlen.larsen@mfa.no
+32 (0) 499 533 658
+32 (0) 2 238 74 77